

ПОГЛЯД З РОСІЇ

Росіяни, що живуть неподалік України, вже чують звуки вибухів, і їхнє хвилювання зростає

Валері Гопкінс є кореспондентом The Times і розповідає про країни колишнього Советського Союзу. Її першою журналістською роботою було висвітлення судових процесів щодо військових злочинів у Боснії та Герцеговині для Balkan Investigative Reporting Network.

Минулого тижня до російського Белгорода прибули біженці з України. Фото Associated Press

Невпевненість і страх

Нещодавні успіхи українських військових є потенційно переломним моментом у війні. Для росіян, які живуть неподалік кордону, це викликає дедалі більше занепокоєння. Натомість у росіян, що проживають далеко від кордону з Україною, війна практично не є частиною їхнього повсякденного життя. Я розмовляла зі своєю колегою Валері Гопкінс, московським кореспондентом, яка на цю тему минулого тижня зробила репортаж з міста неподалік російсько-українського кордону.

Клер: Ти щойно поїхала до Белгорода, російського міста з населенням у 400 000 осіб, розташованого приблизно за 25 миль від кордону з Україною. Тепер це місто ближче до лінії фронту після того, як українці відвоювали землю, посунувши війну на схід. Який там панує настрій?

Валері: Вперше з початку березня українці опинилися на кордоні. Люди нервують через те, що ворожу їм армію перебуває так близько. Війну вже чути. Я пішла до магазину й почула два вибухи. Якась дуже налякана літня жінка сказала продавцеві: «Таке враження, що вони вже тут».

Близько 1500 людей, переважно біженці з України та російські військові, які втекли від бойових дій, ночують в імпровізованому наметовому містечку, яке розгорнув муніципалітет. За оцінками волонтерів, ще кілька тисяч людей розмістилися у приватних квартирах. Багато белгородців займаються волонтерством, намагаючись задовольнити потреби, які, за великим рахунком, влада не задовольняє.

І хоча публічно вони не критикують російську армію, усе ж люди шоковані. Раніше вони вірили в могутність російської влади і армії. Через те, що військові були розгромлені так швидко і втратили стільки територій, чимало росіян усвідомили, що вони не такі сильні, як думали раніше. Це не означає, що в Белгороді всі були прихильниками війни — у деяких є запитання стосовно того, що відбувається і чому.

Клер: Оскільки війна наближається до території Росії, то чого зараз бояться її жителі?

Валері: Панує невизначеність стосовно того, що буде далі. Я розмовляла з людиною, яка сказала мені, що може собі щось запланувати лише на кілька днів наперед. А ще вона мені сказала, що купила фанеру для заміни вікон у разі бомбардування. Люди пакують валізи на той випадок, якщо українські війська увійдуть до Росії і їм доведеться їхати геть.

Клер: Ти у своєму репортажі зазначила, що свого часу мешканці Белгорода регулярно їздили до українського Харкова (приблизно за 50 миль), щоб поїсти, погуляти або зробити покупки. Як це вплинуло на бачення війни з Белгорода?

Валері: Щонайменше 11 мільйонів росіян пов'язані з Україною. Багато белгородців не бачать особливих відмінностей між собою та мешканцями Харкова – міста, довкруг якого Україна повернула собі тисячі квадратних миль. Вони тихо запитують самі себе: з ким боремося?

Центр Белгорода. Валері Гопкінс/The New York Times

Клер: Ти нещодавно повідомляла, що в Москві, розташованій далеко від поля бою, повсякденне життя триває цілком нормально. Як там росіяни ставляться до війни та її наслідків?

Валері: Якось сюрреалістично бачити, що люди живуть так, наче нічого й не сталося. Ціни в Москві піднялися, але москвичі живуть більш-менш як і раніше. Поліці магазинів заповнені. Я п'ю Coca-Cola, незважаючи на те, що компанія офіційно йде з російського ринку.

Люди все ще роблять розкішні покупки хоча багато брендів високого класу зачинили свої магазини. Універмаги працюють, а деякі звично продають парфуми й косметику Chanel та Dior. Ресторани заповнені. Збираються копіювати версії McDonald's. Нещодавно я проходила повз зачинений Starbucks, який вже перейменований на Stars Coffee. Росіяни вміють пристосовуватися. Деякі почали говорити: «Час уже нам почати будувати ці компанії для себе».

Я намагаюся думати про те, чого *не бачу*. Десятки тисяч людей виїхали в інші країни. Для деяких це був акт протесту. Інші боялися призову. Деякі журналісти та активісти виїхали через придушення інакомислення — тепер достатньо написати антивоєнний пост, щоб потрапити за ґрати на роки. Багато моїх друзів і колег-журналістів виїхали. Я відчуваю їхню відсутність.

Москва має високу культуру та виконавців. Багато людей зробили Москву столицею світового рівня, тому що мали свободу творити мистецтво, а зараз багатьох з них уже немає.

Клер: Наш колега Антон Трояновський повідомив, що деякі політики нещодавно виступили проти війни, а це є визначним моментом, враховуючи репресії Кремля щодо інакомислення. Як критика впливає та фільтрує росіян?

Валері: Коментатори на телебаченні розповідають про великі втрати Росії, у деяких випадках критика експертів на державному ТБ може бути в'їдливою, мовляв, Росії треба інвестувати більше ресурсів. Така інформація говорить про значні зрушення, хоча вони й не виступають проти самої війни. Коментарі можуть змінити думку, але люди не змінять свій спосіб голосування. Вони не вийдуть протестувати.

У Москві в новинах не показують найстрашніші звірства війни. Тож ставите собі питання: чи ці люди все знають і їм байдуже? Чи вони вирішили просто захистити себе? Я намагаюся говорити про це з росіянами. Нещодавно в Москві провели фестиваль квітів, де люди із задоволенням позували для селфі. Вони живуть так, ніби нічого не відбувається, ніби щодня діти не гинуть від бомб у сусідній країні. Така дуальність викликає в мене занепокоєння.

Клер Мозес

18 вересня 2022 року

<https://www.nytimes.com/2022/09/18/briefing/russians-ukraine-invasion.html>

*Переклад з англійської Вікторії О. Романчук,
відповідального секретаря журналу «Універсум»,
членкині Національної спілки журналістів України,
членкині Organisation Mondiale de la Presse Periodique (Brussels, Belgium)*